Rapport

Meldpunt onbeperkt stemmen Europese verkiezingen 2024

September 2024

ieder(in)

Inhoud

1. Samenvatting en aanbevelingen 3

Samenvatting van de uitkomsten 3
Aanbevelingen 5

2. Inleiding 7

3. Meldingen uit 173 gemeenten 8

4. Veel meldingen over het stemlokaal 9

5. Ruim de helft van de ervaringen is positief 10

Vier verkiezingen vergeleken 10

6. De toegankelijkheid van het stemlokaal 12

Bereikbaarheid stemlokaal 12
Toegang tot het stemlokaal 12
Scootmobiel en andere mobiliteitshulpmiddelen 14
Voorzieningen 15
Stemhokjes 16
Privacy 17
Rustige omgeving 17

7. Het stembiljet 19

Formaat stembiljet 19
Stemmal 20

8. Hulp en informatie door leden van het stembureau 22

Behulpzaam en vriendelijk 22
Hulp in het stemhokje 23
Machtiging zonder handtekening 24
Inclusieve bezetting van het stembureau 24

9. Informatie van de gemeente over de verkiezingen 26

Informatie over het stemproces 26
Informatie over toegankelijkheid van stemlokalen 27

10. partijprogramma's 28

Weinig informatie 28
Toegankelijkheid van de informatie 28

11. Niet kunnen stemmen/wens voor briefstemmen 30

1. Samenvatting en aanbevelingen

Bij het Meldpunt onbeperkt stemmen hebben 320 mensen hun ervaring gedeeld met de toegankelijkheid van het stemproces voor mensen met een beperking of chronische aandoening.

Samenvatting van de uitkomsten

Ruim de helft van de meldingen (57%) gaat over een positieve ervaring. Iets meer dan een kwart van de ervaringen is neutraal en 17% is negatief. De meldingen die gaan over hulp en informatie door leden van het stembureau, zijn het meest positief.

Vanaf 2022 was het Meldpunt onbeperkt stemmen geopend bij vier achtereenvolgende verkiezingen. Hoewel de vier meldacties niet helemaal vergelijkbaar zijn, omdat de verkiezingen op een aantal punten van elkaar verschilden, signaleren we wel een positieve tendens: het percentage negatieve ervaringen neemt af en het percentage positieve ervaringen neemt toe.

Het stemlokaal

- Er zijn enkele meldingen over (slechte) bereikbaarheid van het stemlokaal, zoals obstakels (hekken, overhangende groen) op de route naar het stemlokaal.

- Over de toegang tot het stemlokaal zijn veel meldingen binnengekomen. Het merendeel daarvan is positief over de (rolstoel) toegankelijkheid van het stembureau. Toegangsdeuren stonden - mede door het goede weer - vaak open. Andere meldingen laten zien dat nog niet alle stemlocaties (zelfstandig) toegankelijk zijn. Hellingbanen zijn soms te steil en ook drempels en toegangsdeuren die niet zelfstandig te openen zijn, komen nog voor.

- De toegankelijkheid voor scootmobielen van het stembureau en de stemhokjes is een grijs gebied. Er zijn meerdere meldingen van mensen die verwachten dat zij vanuit hun scootmobiel kunnen stemmen, maar daar zijn de stemhokjes niet altijd op ingericht. Soms mag er dan aan een tafel buiten de stemhokjes worden gestemd.

- Er is veel waardering voor goede voorzieningen die rekening houden met (verschillende) beperkingen. Genoemd worden o.a. goede voorzieningen voor mensen met een visuele beperking (zoals de stemmal) en een toegankelijk toilet. Stoelen bij de wachtrij zijn er soms wel en soms niet.

- Verlaagde of aanpasbare bladen in het stemhokje zijn aanwezig en worden gewaardeerd. Toch is daarmee het stemhokje nog niet voor iedereen toegankelijk. Soms is het stemhokje te krap voor een (elektrische) rolstoel of is het potlood niet goed bereikbaar voor iemand met een beperkte armfunctie.

- Er waren enkele meldingen over gebrek aan privacy in de stemhokjes door de positionering van de hokjes t.o.v. de tafel met leden van het stembureau.

- De ervaringen met de rust en sfeer in het stemlokaal zijn verschillend. Nog niet overal kunnen mensen die gevoelig zijn voor prikkels (of straling) in een rustige sfeer hun stem uitbrengen.

Het stembiljet

- Over het formaat van het stembiljet lopen de meningen uiteen. Een aantal mensen constateert dat het biljet kleiner was dan bij de verkiezingen voor de Tweede Kamer. Daarmee was het voor deze mensen (ook buiten de proefgemeenten met kleiner stembiljet) nu beter hanteerbaar. Maar het stembiljet is nog steeds niet voor iedereen goed hanteerbaar, leesbaar en begrijpelijk. Dat blijkt uit meldingen over lastig/onmogelijk uit- en opvouwen, het kleine lettertype en de grote hoeveelheid tekst.

- Meerdere meldingen gaan over het gebruik van de stemmal voor mensen met een visuele beperking. Die gaan over het beperkte aantal locaties met stemmal. En er zijn meldingen dat het gebruik van de stemmal nog onwennig is en dat het in de praktijk nog niet goed werkt. En er zijn zorgen over de privacy.

Hulp en informatie door leden van het stembureau

- Veel mensen spreken hun waardering uit voor de vriendelijkheid en behulpzaamheid van de leden van het stembureau. Maar er zijn ook enkele minder goede ervaringen. Die gaan over het niet aanbieden van hulp, over betutteling en gebrek aan privacy.

- Er zijn enkele meldingen over hulp in het stemhokje. Over de hulp die mensen met een lichamelijke of visuele beperking mogen ontvangen (ook van iemand die zij zelf kiezen) blijkt soms nog onduidelijkheid te bestaan, zowel bij de stembureauleden als bij de stemgerechtigden. Verder zijn er meldingen over het niet mogen ondersteunen van mensen met een verstandelijke beperking.

- Wanneer iemand vanwege een beperking niet in staat is om een handtekening te zetten en dit staat op zijn ID-bewijs, dan kan diegene zonder handtekening toch iemand machtigen. Er zijn twijfels of dit bij de leden van stembureaus wel voldoende bekend is.

- Enkele melders benoemen de waarde van een vertegenwoordiging van mensen met een beperking als lid van het stembureau.

Informatie van de gemeente over de verkiezingen

- Meerdere mensen vinden dat hun gemeente weinig of laat informatie heeft gegeven over de verkiezingen en over het stemproces. En men mist bijvoorbeeld toegankelijke informatie met pictogrammen.

- Met de informatie over de toegankelijkheid van de stemlokalen zijn de ervaringen wisselend. Soms ontbreekt de informatie of is de informatie onvoldoende specifiek.

Informatie van politieke partijen over hun partijprogramma's

- Een aantal mensen meldt dat er weinig informatie van politieke partijen beschikbaar was. En informatie over hun inzet voor inclusie en handicap was moeilijk te vinden.

- Een positieve reactie is er over de toegankelijkheid van de stemwijzer voor mensen met een visuele beperking. Minder tevreden is men over het aanbieden van informatie over partijprogramma's in begrijpelijke taal.

Niet kunnen stemmen, wens voor briefstemmen

- Enkele mensen geven aan dat zij - om verschillende redenen - niet hebben kunnen stemmen, terwijl ze dat wel willen. Het komt voor dat stempassen van mensen die in een instelling wonen weggegooid worden. En er is een voorbeeld dat iemands stem, vanwege hulp in het stemhokje, ongeldig verklaard is. Ook het niet dichtbij kunnen parkeren of 'qua aandoening een slechte dag hebben' worden als reden voor niet kunnen stemmen naar voren gebracht.

- Enkele mensen uiten de wens om per brief te kunnen stemmen. Daarmee is zelfstandig stemmen én hun privacy het meest gewaarborgd.

Aanbevelingen

De uitkomsten van het Meldpunt onbeperkt stemmen worden meegenomen in de (landelijke) evaluatie van de toegankelijkheid van de Europese verkiezingen 2024 voor mensen met een beperking of chronische ziekte. Het is daarnaast belangrijk dat in de gemeenten zelf een zorgvuldige evaluatie plaatsvindt en dat daarbij de lokale vertegenwoordigers van mensen met een beperking of chronische ziekte betrokken worden.

Op basis van de uitkomsten van het Meldpunt zien we de volgende verbeterpunten:

- Hanteer een lerende aanpak, waarbij de toegankelijkheid van stemlokalen en stemproces steeds verbeterd wordt. Betrek - ook op lokaal niveau - ervaringsdeskundigen met verschillende beperkingen bij de voorbereidingen en evaluatie van verkiezingen. En streef naar diversiteit bij de bemensing van de stemlokalen.

- Zorg dat het verbeteren van de fysieke toegankelijkheid van stembureaus wordt voortgezet, zodat álle locaties toegankelijk zijn. Los de knelpunten met toegangsdeuren en steile hellingen op en heb aandacht voor goede verlichting en het bieden van een prikkelarme omgeving.

- Inventariseer de opties om stemmen vanuit een scootmobiel beter te faciliteren. En communiceer bij de toegankelijkheidsinformatie of stembureaus wel of niet toegankelijk zijn met een scootmobiel.

- Zorg ervoor dat het formaat en de inrichting van stemhokjes beter zijn afgestemd op mensen die gebruik maken van een (grotere) elektrische rolstoel.

- Zorg voor een kleiner stembiljet, dat voor iedereen goed hanteerbaar, leesbaar en begrijpelijk is.

- Evalueer met ervaringsdeskundigen grondig het gebruik van de stemmal, waaronder het privacy-aspect en trek hieruit lessen voor de volgende verkiezingen. Maak het gebruik van de stemmal in iedere gemeente mogelijk en biedt hierover goede instructie aan de stembureauleden.

- Zet in op het zoveel mogelijk zelf stemmen van mensen met een verstandelijke beperking en regel de ondersteuning die zij hiervoor nodig hebben, zoals hulp in het stemhokje. En voorkom in ieder geval dat stempassen van mensen die in een instelling wonen weggegooid worden.

- Zorg dat leden van stemlokalen (nog) beter op de hoogte zijn van de regels over hulp bij het stemmen, ondersteuningsmogelijkheden en machtigingen in de gevallen dat de stemgerechtigde geen handtekening kan zetten.

- Stimuleer gemeenten om hun burgers op een toegankelijke manier (ook met pictogrammen) te informeren over het stemproces. Daarbij is het nodig om complete informatie aan te bieden over de toegankelijkheid van de stembureaus voor verschillende doelgroepen. Zorg in ieder geval dat deze informatie ook goed en toegankelijk beschreven staat op de website waarismijnstemlokaal.nl

- Stimuleer politieke partijen om hun partijprogramma’s in begrijpelijke taal en via toegankelijke kanalen bekend te maken en ga verder met het toegankelijk maken van stemwijzers. Neem in partijprogramma’s informatie op over de inzet voor mensen met een beperking of chronische aandoening.

- Onderzoek of briefstemmen ingevoerd kan worden voor mensen die vanwege hun beperking of chronische ziekte niet in staat zijn een stembureau te bezoeken, zodat zij zelfstandig en met een gewaarborgde privacy kunnen stemmen.

2. Inleiding

Rondom de Europese verkiezingen op 6 juni 2024 heeft Ieder(in) het Meldpunt onbeperkt stemmen geopend. Van 29 mei tot en met 13 juni was het mogelijk om ervaringen te melden met de toegankelijkheid van het stemproces voor mensen met een beperking of chronische aandoening.

Via een bericht op de website, via social media en via een bericht aan het Ieder(in) panel is de achterban uitgenodigd om ervaringen met het stemmen - zowel positief als negatief - te melden. Melden was mogelijk via het invullen van een korte vragenlijst of door contact op te nemen met het Meldpunt van Ieder(in). In totaal zijn er 317 vragenlijsten ingevuld en 3 ervaringen direct gemeld.

3. Meldingen uit 173 gemeenten

Meldingen komen uit het hele land, uit 173 verschillende gemeenten. De hoogste aantallen meldingen zijn afkomstig uit grote steden met Amsterdam (16 meldingen) als koploper.

Gemeenten met de meeste meldingen	Aantal meldingen
Amsterdam	16
Rotterdam	8
Utrecht	7
Arnhem	7
Apeldoorn	7

4. Veel meldingen over het stemlokaal

Er is gevraagd waarover de ervaring van melders gaat. Bij deze vraag kon men meerdere antwoorden aankruisen.

Het meest genoemd wordt het stemlokaal (73%), gevolgd door het stembiljet (31%) en hulp en informatie door leden van het stembureau (24%). Veel mensen doen een melding over meerdere onderwerpen tegelijk, waardoor de percentages optellen tot meer dan 100%.

Waar gaat jouw ervaring over?	Percentage	Aantal
Het stemlokaal	73%	232
Het stembiljet	31%	99
Hulp en informatie door leden van het stembureau	24%	77
Informatie van de gemeente over de verkiezingen	14%	44
Informatie van politieke partijen over hun partijprogramma's	8%	25
Iets anders, namelijk:	18%	56

Totaal 317

Onder de meldingen bij 'anders' wordt een paar keer genoemd dat men niet heeft gestemd of niet heeft kunnen stemmen. Ook vermeldt een aantal mensen dat ze iemand anders hebben gemachtigd om voor hen te stemmen.

5. Ruim de helft van de ervaringen is positief

Was je ervaring positief, negatief of neutraal?	Percentage	Aantal
Positief	57%	180
Neutraal	26%	83
Negatief	17%	54

Ruim de helft van de meldingen (57%) betreft een positieve ervaring. Iets meer dan een kwart van de ervaringen is neutraal en 17% is negatief.

Veel meldingen gaan over meerdere onderwerpen en de beoordeling (positief, negatief of neutraal) gaat dan over het totaal van de ervaring. Daarom kunnen we de beoordelingen niet één op één aan de onderwerpen koppelen. Toch wordt er wel een tendens zichtbaar. De meldingen die (o.a.) gaan over hulp en informatie door leden van het stembureau zijn het meest positief (75% positief, 14% negatief). Alleen bij de categorie 'Anders' zijn relatief veel mensen (29%) met een negatieve ervaring.

Was jouw ervaring positief, negatief of neutraal?	Positief	Neutraal	Negatief
Het stemlokaal	66%	20%	14%
Het stembiljet	60%	28%	12%
Hulp en informatie door leden van het stembureau	75%	12%	13%
Informatie van de gemeente over de verkiezingen	64%	25%	11%
Informatie van politieke partijen over hun partijprogramma's	56%	24%	20%
Anders	34%	38%	29%

Vier verkiezingen vergeleken

Vanaf 2022 hebben er vier verschillende verkiezingen plaatsgevonden en bij alle vier zijn ervaringen verzameld via het Meldpunt onbeperkt stemmen.

De vier meldacties zijn niet helemaal vergelijkbaar, omdat de verkiezingen op een aantal punten van elkaar verschilden, zoals:

- het onderwerp (en daarmee mogelijk de opkomst);
- het formaat van het stembiljet;
- het aantal stembiljetten (2 stuks bij Provinciale Staten);
- en de weersomstandigheden (waardoor b.v. toegangsdeuren wel/niet open stonden).

Er kunnen bovendien verschillen geweest zijn in het uitnodigen van de doelgroep. Bij alle meldacties werd het Ieder(in) panel uitgenodigd om de vragenlijst in te vullen. Daarnaast werd de oproep verspreid via de website, social media en lidorganisaties van Ieder(in). Met name dat laatste kan betekenen dat het bereik onder specifieke doelgroepen per meldactie verschillend uitpakte.

Toch lijkt er – met bovenstaande kanttekeningen- sprake van een positieve tendens: het percentage positieve ervaringen neemt toe en het percentage negatieve ervaringen neemt af.

Was jouw ervaring positief, negatief of neutraal?	Aantal meldingen	Positief	Neutraal	Negatief
Gemeenteraad '22	145	48%	19%	34%
Prov. Staten '23	123	38%	16%	46%
Tweede Kamer '23	384	47%	23%	29%
Europa '24	317	57%	26%	17%

6. De toegankelijkheid van het stemlokaal

Over de toegankelijkheid van het stemlokaal zijn 232 meldingen binnengekomen. Daarvan waren er 154 positief en 32 negatief. 46 meldingen waren neutraal.

Bereikbaarheid stemlokaal

Enkele mensen doen een melding over de bereikbaarheid van het stemlokaal. Die gaan over obstakels op de route naar het stemlokaal, maar ook over een goede oplossing voor oneffenheden.

De hellingbaan was niet bereikbaar, er stonden allemaal hekken voor. De reden was dat er een soort hokje moest komen voor de rokers. De beveiliging zei dat ze de hekken elke keer wegzetten als er mensen in een rolstoel of scootmobiel komen. Ik werd zeer vriendelijk te woord gestaan. Maar vind dit toch wel een beetje vreemd en niet zo gastvrij.

Het paadje naar het stemlokaal is overgroeid met struiken, met rolstoel, krukken of rollator niet te begaan. Gemeente gebeld, die zouden het oppakken. Dat hebben ze niet gedaan, ik ben om zes uur nog eens gaan kijken.

Goed bereikbaar, er waren "bruggetjes" neergelegd over oneffenheden in het terrein waardoor dat voorheen lastig te berijden was met de scootmobiel.

Toegang tot het stemlokaal

Over de toegang tot het stemlokaal kwamen veel meldingen binnen. Het merendeel daarvan is positief over de (rolstoel) toegankelijkheid van het stembureau. Toegangsdeuren stonden - mede door het goede weer - vaak open. Andere meldingen maken zichtbaar dat nog niet alle stemlocaties (zelfstandig) toegankelijk zijn. Hellingbanen zijn soms te steil en ook drempels komen nog voor, net als toegangsdeuren die niet zelfstandig te openen zijn. Enkele meldingen gaan over onduidelijke bewegwijzering. Positief is de ervaring met een drive-in stembureau, waar vanuit de auto gestemd kan worden.

Doordat het lekker weer was, was de buitendeur open en kon ik makkelijk binnenkomen. Bij gesloten deur (met dranger) had ik moeten wachten tot er iemand anders kwam, aangezien er ook geen bel is waar ik bij kan.

Zeer goed. Deur stond open en vrije toegang. Tevens de mogelijkheid bij gesloten deur de knop op de zuil te drukken voor automatisch openen van de deur. Alles gelijkvloers en geen opstapjes.

Het stemlokaal was redelijk goed toegankelijk. Bij de ingang liggen twee kleine oprijplaten. Niettemin moet je daarna nog een drempeltje over. Voor mij goed te doen: ik heb een handbewogen rolstoel en ben sterk in de armen. Maar ideaal is het niet. De ouderwetse klapdeuren in de hal waren dit keer vastgezet. Bij de Tweede Kamerverkiezingen waren ze, vermoedelijk vanwege de kou, gesloten.

Het stemlokaal was niet bereikbaar. Ik moest er achteruitrijdend in mijn rolstoel in.

Stemlokaal onder mijn flat is enkele jaren geleden in gebruik genomen maar deze is nog steeds niet toegankelijk voor mensen die door een beperking geen trap kunnen lopen. Op de lijst met stemlokalen staan bij meerdere stemlocaties icoontjes dat het een toegankelijke locatie is. Een voorbeeld is de VU. Maar deze locatie is niet toegankelijk als je zonder hulp een te steile helling op moet, niet goed daar kan komen door rokers, fietsen en andere objecten die de doorgankelijkheid blokkeren, en niet toegankelijk als je door je beperking niet door een draaideur kunt (kan alleen met autorisatie of als je iemand anders binnen om hulp laat vragen).

Enige nadeel is de oprit naar de ingang (die is er iig wel, dus geen trappen), die oprit is relatief steil.

Opnieuw op het provinciehuis gestemd. Nu kon je op twee plekken stemmen in het provinciehuis. Dat vond ik best verwarrend. Bordjes zijn vrij klein en staan midden in de hal. Vallen niet echt op. (….) Waren nu ook stemhokjes voor rolstoelgebruikers.

Je kon in principe naar binnen met rolstoel of scootmobiel, ze waren alleen vergeten bordjes op te hangen om die ingang te vinden (buiten het zicht). Dus ik moest uit mijn scootmobiel om naar binnen te komen, pas toen ik strompelend bij de stemtafel kwam werd me verteld de minder valide ingang is om de hoek. Ik weet niet of er uiteindelijk wel een briefje is opgehangen.

Het lokaal heeft een oprit voor rolstoelen en scootmobielen maar de oprit eindigde voor een dichte deur. Alleen de deur bij de trap was open. Er is geen manier om vanuit de oprit bij de andere deur te komen. Na een andere stemmer te hebben gevraagd iemand te waarschuwen werd het opgelost.

Toegang was iets minder dan andere jaren omdat de buitendeur dicht was, waardoor ik met veel moeite op een bel moest drukken, die te hoog hing. Verder is de toegang van ons 'oude' gemeentehuis prima en werd een van de stemtafels speciaal voor mij omlaag gezet.

Ik kwam met de mini scootmobiel bij het stemlokaal wat met een rolstoel icoontje op de lijst staat als rolstoel toegankelijk. 5 cm hoge drempel. Ik kom toch best gas geven volgens de medewerker. Andere scootmobiels hadden ook geen enkel probleem volgens hem. Nou nee, die scootmobiel blijft dan misschien heel maar ik niet. Ik heb aangegeven dat ik zou wachten tot de drempel gevonden was. Is er een drempel dan? Ja zei ik vorige verkiezingen wel. Zeven stembureau medewerkers hè en niemand wist van die rolstoeldrempel. Eigenlijk een soort rubberen plaat. Hij ging de gemeente bellen en die vertelde hem dat de drempel in de meterkast lag.

Het Drive-in stembureau is zeer goed toegankelijk voor mensen die wat slechter ter been zijn, maar geen hulpmiddelen als rolstoel of scootmobiel gebruiken. Er kan als chauffeur vanuit de auto worden gestemd. Er was (op het moment dat ik er was) géén wachtrij. Het is mogelijk om tot in het stemhokje te fietsen. Er is een laag stemhokje. Wat dat betreft, grote complimenten voor de gemeente Harderwijk!

Scootmobiel en andere mobiliteitshulpmiddelen

De toegankelijkheid van het stembureau en de stemhokjes voor scootmobielen is een grijs gebied. Er zijn meerdere meldingen van mensen die verwachten dat zij vanuit hun scootmobiel kunnen stemmen, maar daar zijn de stemhokjes niet altijd op ingericht. Soms mag er dan aan een tafel buiten de stemhokjes gestemd worden.

Ik kwam met de scootmobiel. kon de bocht niet nemen om bij de tafel van de leden van het stembureau te komen, met een hoop kunst en vliegwerk aan hulp kreeg ik mijn lijst. De tafel voor de rolstoel is te laag, de andere 2 te hoog.

Ik kon de drempel van het lokaal niet met mijn driewielfiets nemen zonder af te stappen, een valrisico. In het lokaal was er tussen de leden van het stembureau discussie of ik wel buiten het hokje met een losgekoppeld potlood zou mogen stemmen. Eén der functionarissen nam een verstandig initiatief; schoof een tafel naast mijn fiets, reikte een potlood aan en deponeerde het biljet in de stembus.

Nog steeds geen stemhokje waar je met je scootmobiel in past. Of ik niet even in het stemhokje kon gaan staan. Nee, dat wil ik niet! Soms kan dat niet en dan wil ik ook kunnen stemmen. De mogelijkheid van een aangepast stemhokje voor scootmobielen hoort er te zijn. Er zijn steeds meer mensen die er een hebben. Gelukkig doen ze er in dit stemlokaal niet zo moeilijk over.

Ik ga met de scootmobiel stemmen. Alleen is het stemlokaal daar niet op ingericht. Ik kan helaas niet in de scootmobiel blijven zitten om te stemmen. Dus moet ik weer opstaan, plek om te parkeren was ook niet veel.

Prima. Ik stem altijd in de bibliotheek van 's-Gravenzande. Dit is een goed toegankelijk stembureau. Ik ga met mijn scootmobiel en ze hadden ook een lage tafel om het stembiljet in te vullen.

A. moet je via een niet gebruikelijke toegang in en daarom voor de 2e keer naar het Hervormd Centrum, daar was de vorige keer ruimte om met een scootmobiel te stemmen. Maar nu zit het stembureau in een klein zaaltje met de drie niet toegankelijke hokjes. Met hulp van mijn dochter wel kunnen stemmen, waarbij de zittende wachtpost ook nog durft te zeggen dat ik in mijn eigen hokje moet i.p.v. erbuiten bij mijn helpende dochter te kijken!! Bij het vertrek kreeg ik de mededeling dat ik een volgende keer maar via een machtiging moet stemmen!!!!

Voorzieningen

Enkele meldingen gaan over de voorzieningen in het stemlokaal. Er is veel waardering voor goede voorzieningen, die rekening houden met (verschillende) beperkingen. Genoemd worden o.a. goede voorzieningen voor mensen met een visuele beperking (zoals de stemmal) en een toegankelijk toilet. Stoelen bij de wachtrij zijn er soms wel en soms niet.

Super netjes geregeld. Locatie staat bekend als meest toegankelijk van de stad en dat klopte wel. Goed rolstoeltoegankelijk, aangepast toilet in 't pand, maar ook voor visuele beperking extra hulpmiddelen zoals stemmal en soundbox.

Goede ervaring, toegankelijk stembureau, brailleboek aanwezig, koffer met materialen toegankelijkheid en loep. Stembureau leden waren op de hoogte en kritisch op zaken die nog verbeterd kunnen worden.

Er was meer ruimte dan de vorige keer, dat is prettig! Helaas is het licht in de sportkantine erg zwak, waardoor mijn moeder nauwelijks zag waar ze liep. Er was wel verlichting in het stemhokje.

Het stemlokaal was goed toegankelijk, was gelijkvloers, ik loop met krukken. (…) Vrijwel meteen toen ik binnenkwam vroeg een van de leden van het stembureau of hij een stoel voor me zou halen. Dat was heel fijn. En telkens wanneer de rij een stuk opschoof hielp hij mij door de stoel mee te verplaatsen. Zeer attent.

In het stembureau kun je niet zitten als er een rij staat. Als je minder goed kunt staan, is dat lastig.

Stemhokjes

Verlaagde of aanpasbare bladen in het stemhokje zijn aanwezig en worden gewaardeerd. Toch is daarmee het stemhokje nog niet voor iedereen toegankelijk. Soms is het stemhokje te krap voor een (elektrische) rolstoel of is het potlood niet goed bereikbaar voor iemand met een beperkte armfunctie.

Er was een verlaagd stemhokje, ruim genoeg voor de rolstoel en zonder gordijn, dus makkelijk.

Waren drie stemhokjes, waarvan er een tijdens mijn bezoek aangepast werd, door een tableau te verlagen.

Ik kon niet met mijn rolstoel in het stemhokje. Ook niet in het aangepaste hokje.

Ik zit in een elektrische rolstoel en kon niet goed bij de tafel komen om te stemmen. Ook het stembiljet openvouwen en weer dicht krijgen gaf problemen.

Samen met onze zoon die door zijn spierziekte in een elektrische rolstoel zit en een zeer beperkte armfunctie heeft, ben ik wezen stemmen. Zonder hulp stemmen is voor hem niet mogelijk omdat het uitvouwen van het grote stembiljet door de beperkte armfunctie niet lukt, dit heb ik voor hem gedaan. Door de grootte van het stembiljet en de beperkte armfunctie moet ik voor hem het stembiljet dubbelvouwen om een bolletje op het bovenste deel van het stembiljet te kunnen inkleuren. Het potlood lag zonder touwtje eraan bovenin het schrijfblad waardoor iemand met een beperkte reikwijdte zonder hulp dit potlood niet kan pakken, met een touwtje eraan zou je het potlood nog aan het touwtje naar beneden kunnen trekken. Het schrijfblad (ofwel bureaublad) was te hoog voor onze zoon in zijn rolstoel waardoor we het stembiljet maar op schoot hebben gelegd om te kunnen kleuren, maar door gebrek aan stevige ondergrond heb ik als helper ook echt moeten helpen om voldoende duidelijk te kunnen inkleuren. Daarnaast was het stemhokje te smal om met een elektrische rolstoel en een helper in te staan, dat bevordert de privacy niet. Al met al is het echt zelf stemmen in dit geval niet heel eenvoudig terwijl dat volgens mij wel zou moeten kunnen. Dat wij helpen is niet erg maar dat er zoveel hulp nodig is en uiteindelijk het échte stemmen niet eens echt zelf mogelijk is, is wel teleurstellend.

Het stemlokaal (de trouwzaal) was toegankelijk. Het stemhokje met 2 schrijfniveaus minder, het is lastig om met zo'n enorm groot stembiljet op een klein plankje op het laagste niveau een hokje rood te maken.

Het potloodje zit aan een ijzeren koord, waardoor het snel weer terugvalt naar het einde van de tafel, waardoor ik er niet meer bij kan. Daardoor moet ik hulp vragen voor het potloodje. Vorig jaar gemeld bij de gemeente, ze zouden erop letten, is dus niet gebeurd. Had de tip gegeven ook losse potloden klaar te leggen.

Privacy

Er waren enkele meldingen over gebrek aan privacy in de stemhokjes door de positionering.

De stemhokjes stonden zodanig dat ik het gevoel kreeg dat de medewerkers konden zien waar ongeveer op het stembiljet ik mijn rondje inkleurde en dat voelde niet goed.

De opstelling van de stemhokjes was zodanig, dat de leden van het stembureau op je rug keken en redelijk konden zien waar je hand naar toeging, met het grote stembiljet. Je voelde je bekeken.

Rustige omgeving

De ervaringen met de rust en sfeer in het stemlokaal zijn verschillend. Nog niet overal kunnen mensen die gevoelig zijn voor prikkels (of straling) in een rustige sfeer hun stem uitbrengen.

Het grootste minpunt was de te harde 'achtergrond'muziek.

Op school locatie Stemmen was heel druk. Veel kinderen het stoort mij heel erg.

Het was een positieve ervaring. Het was er rustig met weinig prikkels en genoeg mensen om te helpen.

Ik ondervind gezondheidsklachten als gevolg van straling van elektromagnetische velden van draadloze apparatuur (wifi, mobiele telefoons, zendmasten en alle andere 'slimme' apparatuur). Uiteraard was ook het stemlokaal 'vergeven' van dergelijke straling. Ik had dus de keuze om ofwel NIET te stemmen ofwel TWEE dagen ziekte er voor over te hebben. Dat is natuurlijk geen keuze....

Aan de symptomen die ik ervaarde zoals duizeligheid, slechter kunnen zien, weinig focus/concentratie en zenuwpijn, kon ik voelen dat er mobiele telefoons aanwezig waren. Ik was goed voorbereid en had voor het slechtere zicht een vergrootglas meegenomen. Omdat het stemmen kort duurt en ik geluk had op een tijd te komen dat ik de enige kiezer was, kon ik snel het gebouw weer verlaten.

7. Het stembiljet

Over het stembiljet zijn 99 meldingen gedaan. 59 meldingen zijn positief, 12 negatief en 28 neutraal.

Formaat stembiljet

Over het formaat van het stembiljet lopen de meningen uiteen. Een aantal mensen constateren dat het biljet kleiner was dan bij de verkiezingen voor de Tweede Kamer. Daarmee was het voor deze mensen (ook buiten de proefgemeenten met kleiner stembiljet) nu beter hanteerbaar. Maar het stembiljet is nog steeds niet voor iedereen goed hanteerbaar, leesbaar en begrijpelijk. Dat blijkt uit meldingen over lastig/onmogelijk uit- en opvouwen, het kleine lettertype en de grote hoeveelheid tekst.

Stembiljet was compacter. Blij mee.

Stembiljet was een normaal formaat, waardoor deze goed uit te vouwen was.

Ik vroeg het vergrootglas en mocht het gebruiken. Het stembiljet was eindelijk weer eens hanteerbaar. Alleen zijn de lettertjes zoals altijd te klein.

Niet zo'n gedoe met de stembiljetten want ze waren veel kleiner. Ik had alleen moeite met het lezen van de namen maar de juiste bril doet wonderen.

Het formulier was klein en handzaam. De medewerkers behulpzaam en de info van de gemeente een beetje overvloedig. (melding uit proefgemeente).

Het stembiljet daarentegen blijft een gevecht. Ik ben blij dat ik niet verder dan lijst 1 hoefde te kijken, want ik heb niet de motoriek om met een dergelijk groot, slap vel papier om te gaan.

Het stembiljet vind ik akelig groot, dus even niet zo makkelijk. Maar alles lukte, en de dames achter de tafel waren erg vriendelijk, en vroegen of het ging lukken.

Zo lastig om het stembiljet op te vouwen.

Stemlokaal wat top toegankelijk alleen die grote stembiljetten blijft een drama vanuit de rolstoel met beperkte armfunctie.

Het is lastig om met zo'n enorm groot stembiljet op een klein plankje op het laagste niveau een hokje rood te maken. Het opvouwen van dat biljet is lastig en nog lastiger is het om het in de enorme stembus te deponeren. Hulp werd niet aangeboden.

Het stembiljet is zoals gewoonlijk megagroot dus moet iemand anders voor mij doen.

De letters van het stembiljet zijn veel te klein en het is onhandelbaar door de grootte van het papier.

Stembiljet veel te klein voor slechtzienden! Negatief.

Ook het stembiljet openvouwen en weer dicht krijgen gaf problemen. Ik kon verder het lettertype niet leesbaar krijgen en heb uiteindelijk maar gewoon wat ingevuld waarvan ik dacht dat het tenminste de juiste partij was.

Het stembiljet is te groot. Als je een partij met een hoger nummer zoekt, is het geen doen.

Best wel een lap vel. Als je niet eerst thuis oriënteert is het een zoekplaatje. En stel je hebt naar een arm, of pijnlijke handen?

Het stembiljet is voor onze zoon onoverzichtelijk omdat hij erg moeilijk kan lezen en aangezien de partijen door of de volledige naam aangeduid worden of het formulier zo groot is om goed te kunnen hanteren. Ook de informatie vanuit de gemeente is alleen schriftelijk en niet met bv pictogrammen.

Het stembiljet is nog altijd veel te groot. Ook was de kliko de vorige keer lager dat was fijn maar nu wat hoger dat is lastig om het stembiljet zelfstandig, wat ik graag doe, erin te doen.

Stemmal

Er waren meerdere meldingen over de stemmal voor mensen met een visuele beperking. Die gaan over het beperkte aantal locaties met stemmal. Er zijn ook meldingen dat het gebruik van de stemmal nog onwennig is en dat het in de praktijk nog niet goed werkt. En er zijn zorgen over de privacy.

Onze gemeente heeft de stemmal voor mensen met een visuele beperking wegbezuinigd. Als alternatief kon je met de regiotaxi naar één van de omliggende plaatsen.

Er is maar 1 stemmal op heel Goeree-Overflakkee. Dat kan beter, maar de hulp in mijn stemlokaal was erg goed en mijn blindengeleidehond was ook van harte welkom.

Het is fijn dat er een stemmal is. De informatie op de website was goed, maar de praktische uitvoering van bijv. de stemmal, verlichting en bejegening heeft meer aandacht nodig.

De gemeente Velsen was vergeten te vermelden waar je als blinde/ slechtziende terecht kon om te stemmen. Ze hadden namelijk op het gemeentehuis geregeld dat er een stemmal was, maar dit nergens gecommuniceerd. Aldaar begrepen ze ook niet dat het de bedoeling was dat het stemformulier door hun in de mal gedaan zou worden en was het rode potlood niet aanwezig. Na navraag werd dit in twee etappes geregeld.

Bejegening was prima maar misschien ging alles iets te snel. In verband met slechtziendheid had ik liever eerst alles willen aanraken alvorens de audioboodschap begon.

De mal en dus het stembiljet paste niet in elkaar. De soundbox Standbox was niet beschikbaar omdat die gevallen was. De mensen van het stembureau waren niet op de hoogte over de gang van zaken.

Als je blind bent, kun je uiteraard als er gebruik gemaakt wordt van potlood en papier niet controleren of je daadwerkelijk een geldige stem uitbrengt. Bij een stemmal wordt de suggestie gewekt dat dat wel kan, maar probeer zelf maar met blinddoek om het stembiljet correct in de mal te krijgen en na het stemmen te controleren of het gelukt is. Lukt niet hé?

Zelf heb ik inmiddels 2 maal gebruik mogen maken van de stemmal. (…)Bij de tweede keer, de Europese verkiezingen, stond wederom alles op een veel te laag tafeltje en wederom een storend obstakel/stoel in de weg. In overleg met de verantwoordelijke, zo hoffelijk ambtenaar, heeft deze alles op een statafel geplaatst. En kon ik en die na mij kwamen konden nu stemmen zoals al die andere stemgerechtigde burgers doen. Gewoon staande achter een verhoogde tafel. (…)Bij de verkiezingen voor het Europees parlement heb ik om ervaring op te doen wel de sound box gebruikt. Het ging me allemaal te snel en geregeld fout Meerdere keren teruggeschakeld en opnieuw begonnen. Slecht verstaanbaar, mogelijk mede door mijn hoorapparaten in combinatie met de koptelefoon. Neen, zo vind ik stemmen niet meer leuk. De concentratie, enerzijds het horen, anderzijds het aftasten en de druk om niet te falen maakte het niet makkelijk.

8. Hulp en informatie door leden van het stembureau

Er zijn 77 ervaringen gemeld met hulp en informatie door leden van het stembureau. Het merendeel daarvan (58) is positief, 10 meldingen zijn negatief en 9 zijn neutraal.

Behulpzaam en vriendelijk

Veel mensen spreken hun waardering uit voor de vriendelijkheid en behulpzaamheid van de leden van het stembureau. Maar er zijn ook enkele minder goede ervaringen. Die gaan over het niet aanbieden van hulp, betutteling en gebrek aan privacy.

De hulp van de leden achter de desk was ook perfect. Ze waren gelijk bereid om me te helpen. Meestal neem ik daarom zelf iemand mee maar ik dacht ik probeer het alleen en het ging heel soepel.

Ook in het stemlokaal zijn we vriendelijk opgevangen. Mensen schoten te hulp. Dit geldt ook voor de hulp van iemand in het stemhokje om mijn keuze aan te kruisen. Ik werd na afloop vriendelijk naar de uitgang van het stemlokaal begeleid.

Vrijwilligers waren op de hoogte dat ze een hulphond niet mochten aaien of aandacht geven, we kregen de tijd en ruimte.

Bij binnenkomst werd ik gelijk opgevangen door een mevrouw bij de balie, die me vroeg of ze me ergens mee kon helpen, of ik misschien met de lift wilde en of ze misschien mee moest lopen? Super vriendelijk en behulpzaam.

Prima ontvangst, duidelijk wat en hoe, vriendelijk en kwamen kundig en betrouwbaar over.

Het is goed te bereiken, de leden van het stembureau waren vriendelijk en bereid iets uit te leggen. Het blad in het stemhokje werd voor mij naar beneden gedaan.

Top! Drempelloze toegang, verlaagd stemhokje. Ik werd vriendelijk gewezen op het aangepaste hokje en werd verder gewoon behandeld als ieder ander. Heel fijn, geen betutteling.

Verder: medewerkster van het stembureau vond het niet nodig mij zelf mijn rijbewijs terug te geven na identificatie en gaf deze terug aan mijn (lopende)

partner, ze vond kennelijk dat iemand in een rolstoel geen auto kan rijden. Dit doet mij erg pijn en ben ik verdrietig over

Ik liep met herkenningsstok naar binnen. Niemand heeft gevraagd of ik hulp nodig heb. Ook is er geen loep of andere hulp aangeboden.

Ik weet niet goed te benoemen of deze ervaring positief of negatief is. Ik ben heel vriendelijk geholpen door de vrouw in het stembureau. Alleen moest ik alles hardop zeggen, dus er was eigenlijk geen sprake van stemgeheim, maar ze was heel vriendelijk en omdat het rustig was, denk ik ook niet dat iemand het echt gehoord heeft of het interesseerde.

Omdat ik mijn moeder machtig om te stemmen, vragen de medewerkers elke keer om mijn handtekening maar die kan ik niet zetten en dat staat ook op mijn ID-kaart. Sommige weten niet hoe daarmee om te gaan, anderen kennen mij (en mijn moeder) en laten ons stemmen.

Hulp in het stemhokje

Er zijn enkele meldingen over hulp in het stemhokje. Over de hulp die mensen met een lichamelijke of visuele beperking mogen ontvangen (ook van iemand die zij zelf kiezen) blijkt soms nog onduidelijkheid te bestaan, zowel bij de stembureauleden als bij de stemgerechtigden. Verder zijn er meldingen over het niet mogen ondersteunen van mensen met een verstandelijke beperking.

Ik was met mijn vrouw in het stemlokaal. Zij is slechtziend dus vroeg ze of ik in het hokje mocht helpen. Dat hebben we eerdere verkiezingen ook gedaan, maar toen mocht dat nooit. Deze keer was het na kort overleg toegestaan. Het verschil met vorige keren was dat ze nu haar herkenningsstok had meegenomen. Wellicht dat dat hielp, maar hoe dan een positieve ervaring.

Ik kan mijn handen niet gebruiken (MS) en hulp krijgen bij het stemmen mag niet dus stem ik altijd per volmacht.

Mijn dochter met een verstandelijke beperking mocht ik niet ondersteunen bij het stemmen. Het biljet is al veel te groot voor haar ze wist op wie ze wilde stemmen alleen die naam vinden is voor haar lastig en daarbij wilde ik haar ondersteunen. Maar dit mocht niet van de aanwezige mensen op het stembureau.

Ik woon in een woonvoorziening voor mensen met een verstandelijke beperking. Ik ben laatst gaan stemmen tijdens de verkiezingen voor de Europese Unie. Voor mij is het belangrijk om te stemmen, omdat ik graag

wil laten weten wat ik van de dingen denk. Ik liep bij het stembureau bij R. naar binnen samen met mijn begeleiding. Het laten zien van mijn stempas en ID-kaart ging goed! Daarna ging ik naar het stemhokje toe en daar werden we aangesproken dat er niemand mee mag in het hokje, je moet alleen stemmen. Dat maakte het voor mij erg spannend, en de stap juist groter om nog een keer te gaan stemmen. Ook voor mensen met een beperking die misschien niet zo goed kunnen lezen is het fijn als er een vertrouwd persoon mee kan.

Ik ben hierover na gaan denken en ik vind dat wij mensen met een beperking ook recht hebben om te stemmen. Begeleiding tijdens het stemmen helpt ons juist om zelf een keuze te maken. Deze ondersteunen ons bij de stukjes die we nog niet zo goed zelfstandig kunnen, zoals stemmen.

Machtiging zonder handtekening

Wanneer iemand vanwege een beperking niet in staat is om een handtekening te zetten en dit staat op zijn ID-bewijs, dan kan diegene zonder handtekening toch iemand machtigen. Er zijn twijfels of dit bij de leden van stembureaus wel voldoende bekend is.

Op ID staat: niet in staat tot ondertekening. Al vele jaren stem ik voor mijn kinderen zonder hun handtekening. Doet stembureau niet moeilijk over. Dat ik tevens wettelijk vertegenwoordiger ben is bij het stembureau niet bekend.

Dag, ik zit al jaren op een stembureau in Z. Nu kwamen er deze keer 2x ouders langs met een kind met een beperking waarvoor zij gingen stemmen. Omdat deze kinderen zelf geen handtekening kunnen zetten hadden zij als bewindvoerder zelf de volmacht ondertekend. Ik weet nu dat dit mag. Maar ik was zelf onbekend met deze procedure en de achtergrond ervan. Daarom dacht ik misschien zouden jullie in aanloop van de verkiezingen hier meer bekendheid aan kunnen geven naar stembureaus in het algemeen.

Inclusieve bezetting van het stembureau

Enkele melders benoemen de waarde van een vertegenwoordiging van mensen met een beperking als lid van het stembureau.

Ik heb zelf, mét elektrische rolstoel, in het stembureau gezeten als lid van het stembureau. De hele dag door is alles goed gegaan. Het bureau was volledig BTB en er was niemand die een belemmering ervoer. Dat mag ook gemeld worden.

Een positieve ervaring was dat wij via het Prokkel project 2 mensen met een licht verstandelijke beperking kregen toegevoegd aan het stembureau. Een mooie ervaring naar 2 kanten toe.

9. Informatie van de gemeente over de verkiezingen

Er zijn 44 ervaringen gemeld over de informatie van de gemeente over de verkiezingen: 28 positieve ervaringen, 11 neutraal en 5 negatieve ervaringen.

Informatie over het stemproces

Meerdere mensen vinden dat hun gemeente weinig of laat informatie gegeven heeft over de verkiezingen en over het stemproces. Ook over de toegankelijkheid zijn er enkele meldingen, men mist bijvoorbeeld pictogrammen.

De gemeente was erg karig met informatie over de Europese verkiezingen. Je kreeg pas 2 dagen voor stemmen het overzicht van alle deelnemende partijen....

Onze gemeente heeft de stemmal voor mensen met een visuele beperking wegbezuinigd. Als alternatief kon je met de regiotaxi naar één van de omliggende plaatsen. Dat werd vrij laat gecommuniceerd (via social media en misschien in het weekblad waar de gemeente een pagina in heeft, maar die wordt lang niet overal bezorgd). Wil je buiten je gemeente stemmen, dan moet je je stempas om laten zetten in een kiespas... Dat kon tot maandag 12.00 uur. Je moet als burger enorm taal- en digitaal vaardig zijn om alles te kunnen volgen en op te kunnen lossen. Ben je dat niet, dan heb je pech en gaat je stem verloren... Waarom geen stemmal?

Pas vlak voor de verkiezingen kregen we de informatie van de gemeente over de verkiezingslijst. Dat is veel te laat. Dan kun je bijna niet meer kiezen.....

Ook de formulieren die door de gemeente worden verstrekt, zijn niet duidelijk wat betreft taal (te moeilijk) en er zou meer gebruik gemaakt kunnen worden van pictogrammen.

Het stembiljet is te groot en onoverzichtelijk, mede omdat enkele partijen anders aangeduid worden. Ook maakt de gemeente geen gebruik van pictogrammen, wat voor mensen die moeilijk kunnen lezen, heel erg fijn zou kunnen zijn.

Er was tegelijkertijd met de EU-verkiezingen ook een referendum in Amsterdam. Ik had een aantal weken van tevoren een brief vd gemeente ASD ontvangen met de mededeling dat de EU-verkiezingen eraan kwamen èn dat er tegelijkertijd ook een referendum (Hoofdgroenstructuur) zou plaatsvinden. De enige informatie hierover was dat ik vóór of tegen kon stemmen, en dat de gemeente ervoor gekozen had verder geen informatie over het referendum te verstrekken. Dat vond ik heel merkwaardig. Ik wist niet waar ik dan vóór of tegen kon stemmen en dat vond ik wel lastig/daar hou ik niet van.

Informatie over toegankelijkheid van stemlokalen

Met de informatie over de toegankelijkheid van de stemlokalen zijn de ervaringen wisselend. Soms ontbreekt de informatie of is de informatie onvoldoende specifiek.

Het was prima te doen. Toegankelijk stembureau, leuke stemlokaalleden. Tevens had de gemeente uitgebreid gecommuniceerd over mensen die extra aanpassingen nodig hebben. Er was een stemlokaal waar alle voorzieningen voor blinden, doven, mensen met superbrede rolstoel etc terecht konden. Inclusief vermelding IP plek en wachtplek taxi en plaats van invalide toilet.

De gemeente had op het stembiljet gezet welke stemlokalen rolstoeltoegankelijk waren. Dat vond ik slim!

De gemeente Velsen was vergeten te vermelden waar je als blinde/ slechtziende terecht kon om te stemmen. Ze hadden namelijk op het gemeentehuis geregeld dat er een stemmal was, maar dit nergens gecommuniceerd.

Op de lijst van de gemeente stond al welke locaties rolstoelvriendelijk waren of waren gemaakt, of er (toegankelijke) toiletten waren en of ze toegankelijk waren voor doven of blinden (dat laatste zelf niet getest want niet nodig, maar het stond aangegeven).

Gemeente geeft online geen zoekmogelijkheid waar stemlokalen zijn en wat de openingstijden zijn.

Opvallende tekst op de kandidatenlijst die ik kreeg bij mijn stempas. Er staat een paragraaf in over "extra toegankelijke stembureaus", waarmee stembureaus bedoeld worden met extra voorzieningen. Dat vind ik een vreemde woordkeuze: iets is toegankelijk, of niet. Deze term wekt verwarring. Het lijkt me beter om gewoon te benoemen welke extra voorzieningen er aanwezig zijn.

Vooraf krijg je een brief van de gemeente Hilversum. Heel erg fijn met een overzicht waar je kan stemmen. Op Facebook stond dat bijna alle locaties toegankelijk zijn. Het was mooi geweest als er zowel op de brief als via sociale media vernoemd wordt welk lokaal op welke manier toegankelijk is. Nu was het gokken.

10. partijprogramma's

Er zijn 25 meldingen gedaan over de informatie van politieke partijen over hun partijprogramma's. 14 positief, 5 negatief en 6 neutraal.

Weinig informatie

Een aantal mensen meldt dat er weinig informatie van politieke partijen beschikbaar was. En informatie over hun inzet voor inclusie en handicap was moeilijk te vinden.

Informatie van politieke partijen heb ik in het geheel niet gekregen. Er stond niets in de A.- krant met info over verkiezingen. Ook niet dat het bij de bibliotheek bijv. was in te zien.

Via de media, krant, tv etc. weinig over de verkiezingen gehoord. Alles wat je wil weten moet je zelf opzoeken op internet. En dat is niet voor iedereen toegankelijk.

Wat betreft informatie van de partijen zelf vond ik dat er wel heel veel zelf initiatief nodig was om te zoeken wat nu werkelijk in de programma's stond en is er weinig campagne gemaakt met korte pitches. Als je wilt dat het onder de bevolking leeft moet je net als met de landelijke verkiezingen het wat makkelijker maken om inzicht te geven in waar je voor staat en wat de ideeën zijn.

Informatie slecht van zowel gemeente als politieke partijen.

Ik heb geen info gezien van politieke partijen, behalve wat ik bij de NOS in de app vond.

Informatie van politieke partijen m.b.t. inclusie en handicap is lastig te filteren.

Toegankelijkheid van de informatie

Een positieve reactie is er over de toegankelijkheid van de stemwijzer voor mensen met een visuele beperking. Minder tevreden is men over het aanbieden van informatie over partijprogramma's in begrijpelijke taal.

De toegankelijkheid van de stemwijzer met spraak en braille is er ontzettend op vooruit gegaan. Positief ook dat je nu per antwoord kunt vergelijken met wat de politieke partijen zeggen of als je meer informatie over een bepaald onderwerp wilt. De stemwijzer verdient wat dat betreft een +.

Onze zoon van 18 met verstandelijke beperking mocht voor het eerst stemmen. Na enig aandringen had hij de stemwijzer via stemjijook en Steffie bekeken en ingevuld. Helaas heeft niet elke partij een korte eenvoudige samenvatting. Dus hij kon niet voor elke partij teruglezen waar een partij nu voor stond. (….) Het was prettig geweest als elke partij een korte samenvatting in lagere schooltaal had gehad.

Het belang van communiceren in begrijpelijke taal is nog niet begrepen door overheid/gemeente en politieke partijen. Partijprogramma's zijn ingewikkeld van opbouw, moeilijk vindbaar en lastig te vergelijken.

11. Niet kunnen stemmen/wens voor briefstemmen

Enkele mensen geven aan dat zij - om verschillende redenen - niet hebben kunnen stemmen. Het komt voor dat stempassen van mensen die in een instelling wonen weggegooid worden. En er is een voorbeeld dat een iemands stem vanwege hulp in het stemhokje ongeldig is verklaard. Ook het niet dichtbij kunnen parkeren of 'qua aandoening een slechte dag hebben' worden als reden voor niet kunnen stemmen naar voren gebracht.
Enkele mensen uiten de wens om per brief te kunnen stemmen. Daarmee is voor hen zelfstandig stemmen én hun privacy het meest gewaarborgd.

Bij elke verkiezing worden de stempassen van de bewoners van ..stichting weggegooid.

De stembureauleden letten niet op of gehandicapten naar het lage hokje gingen. En wees de gehandicapten niet op het lage hokje. Dus ging mijn vriendin met haar hulpverlener samen naar het stemhokje. Zij kon het kleine rondje om rood te maken niet goed zien. Er was geen loep. Toen ging de hulpverlener haar in het hokje helpen en schreeuwde het vrouwelijke stembureaulid dat de hulpverlener niet met haar in het stemhokje mag om te helpen. Zij riep heel hard dat niet mag. En werd haar stem ongeldig verklaard. (…)Zij mocht niet meer stemmen. En kreeg ook geen nieuw stembiljet.

Ik ga nooit stemmen omdat ik 1. niet vlakbij kan parkeren (moet eigenlijk voor de deur) en 2. niet kan staan wachten als ik niet direct door kan lopen. Dus ik laat altijd mijn partner stemmen.

Ik kan niet naar het stemlokaal omdat er geen plekken zijn waar de parkeerplaats dichtbij genoeg is.

Ik heb niet gestemd want ik had te veel pijn en meer moeite met lopen.

Ik kan niet zelf gaan stemmen omdat ik te ziek ben. Het zou fijn zijn als daar een registratie van zou kunnen zijn, zodat ik bv via de post zou kunnen stemmen of online in een beveiligde omgeving. Ik vertrouw erop dat mijn stem goed is uitgebracht, maar het zelf kunnen doen, dat is duizend keer beter.

Door energiebeperkende ernstige ziekte ben ik huisgebonden en kan ik niet zelf stemmen. Machtiging is gelukt maar daarvoor heb ik wel mijn stem moeten doorgeven aan een ander, terwijl iedereen recht zou moeten hebben op stemgeheim. Als ik als nl in het buitenland zou wonen, mocht stemmen per brief wel, maar voor mij en velen met mij is dit niet geregeld.